

Øster Bjødstrup (ved Hammerum)

En personlig beskrivelse af proprietærgården Øster Bjødstrup og husmænd omkring gården, i Gjellerup sogn, ved Hammerum og nogle af dens ejere.

Jeg er selv født på Bjødstrup mark i 1943. Jeg er døbt i Hammerum kirke, Jens Ove Stensberg. Jeg heder Jens efter min farfar Jens Stensberg. Hans gravsten står på Hammerum kirkegård. Jens købte i 1922 et stykke jord fra Ø. Bjødstrup og byggede mit fødehjem "Teglvang". Ejer af Bjødstrup var dengang Søren Mikkaelsen. Han blev gode venner med farfar og da farfar nogle år senere fik mavekræft kom Mikkaelsen og besøgte ham hver dag. Den sidste tid sad Mikkaelsen og sang salmer for farfar. Søren Mikkelsen solgte meget jord fra til de omkring liggende husmandsbrug. For de penge købte han et stort stykke jord i Rødovre og gaden på jorden kom til at hede Bjødstrupvej. Min farbror Axel Steensberg blev hjemme og hjalp forældrene til han ville på universitet, hvorefter far kom hjem og tog over. Han bestyrede ejendommen for farmor til hun døde, og købte så ejendommen af de 5 andre søskende.

Øster Bjødstrup er en gammel gård, som jeg har fundet omtalt tilbage til 1380. Omkring 1700 var den Herredsfoged gård og ejet af Barfod slægten. Herning Folkeblad har haft en stor artikel om den tid. Med Google kan man finde meget om Bjødstrup, men jeg vil gøre min beskrivelse mere

personligt. Min mormor var af Barfod slægten, derfor har jeg søgt mange websider om Bjødstrup. Jeg har et link til en stor Bjødstrup beskrivelse på www.moustgaard. Se et lille udpluk nedenstående.

- Laurids Christensen er sidste led i Jørgen Abildtrups bog:

Selvejerslægten Bjødstrup 1380-1740.

Biografiske skildringer samt oplysninger om de indgiftede slægter Barfod og Fastrup.

- Bjødstrup var fra gammel tid Gjellerups bedste gård. Nogle tidligere ejere ligger begravet inde i Gjellerup Kirke. En af ejerne var endog så fri at indhugge sit navn i en smuk tag formet lig sten, der nu (år 1944) ligger foran hovedindgangen, og oprindeligt menes at have været minde over kirkens bygmester fra 1140.

Laurids ejede Bjødstrup fra ca. 1702 til ca. 1720. Det er et meget lille pluk af hvad man kan google sig til.

Man kan læse meget om gammel landbrugsdrift i H.P. Hansens mange bøger om bønder i Hammerum Herred. Min farbror Axel Steensberg har skrevet to bøger om Herningsholm. Man må konkludere af driften af Bjødstrup ikke har været anderledes end beskrevet i de mange bøger. Der har været et stort fårehold, som om vinteren blev lukket ind i det vi kaldte "Æ loke". Den 1 tdl. store indhegning nord for laden. Den var omgivet af et stengærde og et egekrat. I 1950 var der et langt shelter, hvor fårene har kunnet være under tag. Der havde før min tid været mink brug under det tag. Der har også været malkekøer i helt gamle dage og mælken blev på stedet kærnet til smør. Jeg undrer mig over hvor det store folkehold har været, idet der ikke vises nogen huse på de gamle matrikler kort jeg har set. Man skal helt til Skovby for at finde husmænd, som evt. kunne levere malkepiger til Bjødstrup. Folketællinger i attenhundredetallet viser mange folk på gården, så det tidligere stuehus har været større end det nuværende. Der kom først strøm til Bjødstrup i 1936, men de kan have haft malkemaskine med petroleums motor tidligere. I gamle dage var der mange som malkede tre gange daglig og det har fordret mange malkepiger. Senere byggede man det lille røde røgterhus, hvor der altid var en ansat røgter med familie. Bjødstrup har også haft stærke heste til at pløje og kultivere den stive lerjord. Det var først efter krigen der kom traktor til hjælp. På den tid var der stuepige og kokkepige. Der blev ringet med klokken til hver spisetid. Det kunne høres over hele gård og marker. Karlene havde spændt fra og var på vej hjem med hestene før middag. De skulle fodres godt før karlene gik til bords. Der var altid to karle i marken og i høst var røgter og pigerne også i marken. I 1920 blev Øster Bjødstrup amputeret til en tredje del. Fra 300 tdl. til 120 tdl. og i 1950 blev der yderligere solgt jord fra til Husmænd.

Ø. Bjødstrup havde Hammerum Herreds bedste jord, som nu er udlagt til industrigrunde, Hi-Park. Jeg har set på gamle matrikel kort, at nord skel inkluderer de 5 ejendomme langs Skovbyvej. Gården Skovborg, som er Skovbyvej 17, var ikke inkluderet omkring 1900. Mod øst var Ikast sogn skellet og det har fulgt bækken helt ind til Skov Olsens plantage. Alle de ejendommers jord, der i dag ligger på Hesselbjergvej, var Bjødstrups jord. V. Bjødstrup havde jorden vest for Skellundvej. Der må have været over 300 tdl. til Ø. Bjødstrup. Omkring 16 ejendomme er i 1920 udstykket fra Ø. Bjødstrup. Gården havde hele bakkeøen Hi-Park, som er fed lerjord og i tørre somre var der eng ved Hesselbjerg bæk, som dyrene kunne græsse på.

Lerjorden blev drænet omkring 1870. Ejeren har hentet nogle Holstenske teglværksfolk til Bjødstrup og de anlagde et teglværk, der hvor vandhullerne er nord for motorvejen. Far fortalte at Ø. Bjødstrups ejeren hed Hartzen. Omkring 1870 blev der over hele landet anlagt mange små teglværker med tysk ekspertise. De teglværksgrave var min legeplads på alle årstider. Teglværkssovnene har ligget under den nordlige rundkørsel ved HI-Park. Jorden var i mine drengedage helt rød af brændt ler. Det kunne være interessant at vide hvad de fyrede med i

ovnen. Der var ingen skov, men der var brunkul i Skjellund. Ø. Bjødstrups jord gik langs sogneskillet til Ikast sogn og helt ud til Haugevejs overgang til Langelundvej. I markens sydvest hjørne var der brunkul

Det var mange læs ler der blev brugt. Mit skøn på hullets størrelse, var som 4 store mergelgrave. Der må også have været brug for maskinkraft til at presse ler ud til rør. Leret skal være stift, ellers bliver et rør ovalt før den brændes. Hvor boede de mennesker der arbejdede der? Der har sikkert været en tysk ingeniør på tilsyn og måske han har inspireret Hartzen til byggestilen af stuehuset på Ø. Bjødstrup. Måske er stenene fra egen ler? De må man kunne analysere sig frem til. Holstenerne lavede små rør med ca. 30 mm hul og dem gravede vi op og lagde mere end dobbelt størrelse ned. De nye blev lavet på Bjødstrup teglværk ejet af Knudsen.

Bjødstrups udhuse var med stråtag og en morgen omkring 1926 var far en tidlig vintermorgen ude ved møddingen og så at det brændte på Bjødstrup. Han fik hurtigt støvler på og løb til hjælp med at få kørerne ud. Jeg har ikke fundet om Mikkaelsen solgte til familien Vejen. Niels Vejen var søn af folketingsmand Henrik Vejen i Busk og han var gift med Sofie. De flyttede til en gård nord for Silkeborg og mine forældre kom sammen med dem helt til de blev gamle. Efter familien Vejens kom Niels Arne og Anne Grete Nielsen, som far og mor også blev venner med for livet. De flyttede også til Silkeborg området og solgte Ø. Bjødstrup til GL. Poul, som lod unge Poul bestyre gården. Unge Poul husker jeg. Han var farlig, sagde folk, for han havde temperament og kom flere gange op at slås med Larsen på V. Bjødstrup. Poul havde en følgesvend i schæferhunden Lyt. Lyt fik nogen gange lov at banke min hund, som hed King og var større end Lyt. Poul og far blev gode venner og kunne snakke hele timer sammen, hvor de mødtes. Poul havde først en Fordson med jernhjul og siden en John Deer med tæt siddende for hjul. Den var uden hydraulik og gas regulator, så når ploven gik af jorden for traktoren frem, hvis Poul ikke var hurtig til at få gassen ned. Der var en dyb grøft ved enden af marken og der røg traktoren nogle gange i. Jeg så det en dag og løb over til traktoren, som lå på siden med Poul kæmpende for at komme op. Han gav mig en hel håndfuld mønter og sagde tak, du kunne have redet mig med hjælp, hvis jeg havde siddet fast under traktoren. Poul blev gift med en af sognefogedens tre kønne døtre.

Statens jordlovsudvalg kom med en hjælpe lov til "indeklemte husmænd". Det betød at Ø. Bjødstrup skulle afgive jord til husmændene. Det ville Gl. Poul ikke og solgte gården til Slagtermester Eli Christensen og Rosa. Der blev udstykket 5 parceller mod Ikast skel og så var Bjødstrup ned på 100 tdl. Eli Christensen var fra Ikast og ikke speciel dygtig landmand. Han og Rosa tog det med ro og havde en pige inde og forkarl og 2. karl ude. I stalden var der altid en røgterfamilie, som boede i røgter huset, som passede køer og kalve. Så herskabet kunne sagtens køre væk uden at noget gik i stå. De havde en stor Ford 2-personers bil, som blev byttet til en Ford Customer Line, en rigtig amerikaner med fire forlygter og halefinner. Eli Christensen tog ofte cyklen med stokken sat på en holder og beså markerne. På en sådan tur fangede han mig og nogle drenge i at spille fodbold på hans græsmark nedenfor vores have. Han blev sur og tog løbetrin efter os da vi smuttede under hegnstråden. I daglig tale blev han kaldt "æ tyk slavter", så løbe tror jeg ikke han kunne. Min storesøster hørte ham råbe og kom os til undsætning, for Eli kunne godt lide unge piger og da han så min søster, blev han som et lam. Til sidst var han undskyldende for at havde hidset sig op. Ellers var Rosa og Eli rigtig gode naboer, ofte blev jeg sendt op til Rosa med besked fra mor og det hændte at Eli brummede om hun nu huskede at give drengen en skilling, som let kunne være 2 kr. Når jeg gik til Rosa og sang fastelavn vankede der både boller og en hel femmer. Når der var valg kom Eli og hentede mor for de stemte begge på liste C, far måtte cykle for han var kun venstre mand. Bladet Kristelig lyttere kom til Hauge skole og vi fik bladene til dem der boede på vores skolevej. Det gjorde Rosa og når jeg kom til hende med bladet, så fandt hun pungen frem og fik en krone. Mor og jeg blev også inviteret til kaffe hos Rosa. Eli og far kom godt ud af det sammen og kunne snakke i en time når de løb på hinanden. Når det var spisetid, så ringede pigen med "skibsklokken", som hang ved Brøggers døren. Det

kunne høres helt ned til os. I Ikast blev en gade kaldt op efter jordens ejer som var Eli Christensens vej.

Bjødstrup fik merglet jorden for der var hele tre mergelgrave på jorden. Jeg havde dem alle som legeplads. Den øst for Bjødstrup brugte jeg at sejle på med et lille sejlskib. En dag sad skibet fast i siv og jeg så der var brædder under vandet. Jeg blev nysgerrig og gik forsigtig ud på dem. De var omkring 25 cm under vandet. De gik først vinkelret ud og svingede så til højre mod øen, hvor jeg gik i land. Jeg fandt et stort rundt hul beklædt med mursten og der havde været et tag, som var faldet sammen. Der var også husgeråd og en madras. Da jeg kom hjem fortalte jeg det til far og han mente det havde været et skjul under krigen for folk der var jaget af tyskerne. Han havde endda hørt om en engelsk soldat, som havde været der. Manden på Bjødstrup må have været modstandsmand.

Eli Christen solgte til en familie, som vi ikke kom i kontakt med. De havde mange børn og passede sig selv. De solgte til Kresten og Kirstine Laursen i ca. 1955. Kresten var indstillet på at der skulle arbejdes og der var ikke tid til snak, som de mange tidligere ejere havde haft lyst til. De købte en bugserende Claas mejetærsker efter et par år og der blev ofte skiftet traktor. Han var mere effektiv end Eli Christensen. Jeg tror Familien Laursen var de sidste som drev Ø. Bjødstrup som traditionelt landbrug. Kresten og Kirstine købte hus i Hammerum som pensionister.

Sådan husket af Jens Stensberg, pensioneret maskinmester i Esbjerg 2020

Fotoet er af Øster Bjødstrup ca. 1954. (Nu Skellundvej 9, 7400 Herning)

Læs også nedenstående sider

Øster Bjødstrups jord, har jeg fulgt på gamle matrikel kort. I nord grænsede det op til ejerlavet Skovby. Der blev de nordligste 5 husmandsbrug udstykket. I øst gik skellet langs sogneskillet mod Ikast. Dette øst skel var langt, helt fra Skovby til Haugevej. På dette sted

skifter Haugevej til Langelundvej. Et langt østligt skæl, var med et stendige, som også fandtes op til 1960. For mig er det mærkeligt, at sogne skællet ikke fulgte bækken Det vestlige hjørne er truggi. Træk en linje på Skjellundvej (heraf navnet skjel) og lad linjen fortsætte til Haugevej, så har man punktet 56° 06`13" N 9°06`05"Ø. Man kan se at markskellet følger linjen. I dette sydvesthjørne er der brunkul, det kan være brugt på teglværket, som lå på det, der blev vores jord. Det vestlige skel er således langs Skellundvej. Alt jord inden for nævnte fire skel, har matrikel Nr. 3. Læser man om Husmændene, ser man første ejendom, som jeg nævner Otto "Skorstensfejer". Den ejendom var nordvest hjørnet, (men matrikel 4), af jorden til Ø. Bjødstrup. Det gamle ejerlav Bjødstrup, bestod af 2 store gårde og 2 mindre gårde. I et ejerlav får gårdenes jorde matrikel Nr. 1a, 2a, osv., alt efter hvor mange gårde der var i det gamle lav. Senere skete der udflytninger omkring år 1700 og nogle gange ad mange gange med år imellem. Når gården f.eks. 2a fik et eller flere stykker ny jord, fik den ny jord matrikler 2b som første jordlod. Den næste fik 2c. osv. Derfor er matrikler 1, 2, 4, spredt rundt om på det gamle ejerlavs jorde. Læg mærke til at jeg hoppede over 3, som var Ø. Bjødstrups jord. Matriklerne 3a til 3z er samlet, men den fik en bid af gård Nr. 4, det nordvestlige hjørne.

Bjødstrup teglværks ejer Knudsen, var nogle gange hos far for at købe ler til teglværket. Han og far talte om at det var meget ler der var brugt i 1860 til drænrør. Knudsen mente at der også var brændt sten på det gamle teglværk. Min farbroder Axel var stor dreng, da farfar byggede ejendommen Teglvang. Axel var hjemme nogle år til han ville på Askov Højskole, men han huskede den røde jord, hvor teglværket lå. Han snakkede med far om hvorfra man havde fået brændsel til brænding af sten og rør. Axel var meget analytisk og ville gerne finde det brændsel. Lægsgård skov havde han for længst fraskrevet. Det var en levn fra oldtiden og den rørte man ikke til brænde. Det er undertegnede, der har fundet at brunkuls graven ved Haugevej tilhørte Ø. Bjødstrup. Det kan være brændstoffet til teglværkets brænding. Hvem finder ud af om Stuehusets sten er fra eget ler og egen kul.?

Læs Axel Steensbergs bog, Den Danske Landsby gennem 6000 år.

Husmænd omkring Øster Bjødstrup

Jeg vil skrive hvad jeg husker om Øster Bjødstrup og dets naboer fra 1920 til 1965.

Jeg synes de 14 husmandsbrug omkring Ø. Bjødstrup, også skal have en plads i historien. De 14 husmænd havde omkring 15 tdl. hver. Efter hvad jeg finder på matrikel kort og Danmarks Miljøportal, ser det ud til at de 14 brug alle er udstykket fra Ø. Bjødstrup omkring 1920. Det er omkring 210 tdl., der er udstykket på den tid. Det har været en stor gård, da Ø. Bjødstrup var Herredsfoged gård. Den ejendom jeg er født på havde matrikel 3Z, og den er udstykket i 1923. Matrikelsystemet er godt at kende, når man ser på jordens tilhørsforhold og 3Z er en af de seneste udstykninger, det fortæller bogstavet Z. Ø. Bjødstrup har 3a. Det sydøstligere ejerlav hed Bjødstrup-Hse. Det er i dag Hesselbjergvej 6, som støder op mod Ikast kommune og Hesselbjerg gårds jord. Jeg ved ikke hvorfor Søren Mikkaelsen solgte så meget jord fra Ø. Bjødstrup. Frasalget i 1953 var statens beslutning og kunne ske ved et ejerskifte.

Det var ikke en god ide at lave små ejendomme på så stiv lerjord som de nordligste ejendomme på Skovbyvej fik. Det krævede alt for store heste at pløje den jord. Der skulle meget havre i deres maver ved markarbejde. Den havre skulle svin havde haft. Ejendommene var lige netop store nok til at føde en familie. Den gode jord til de 7 familier ligger nu under asfalt og lagerbygninger som Hi-Park.

Jeg vil fortælle hvem jeg husker der boede i ejendommen fra 1945 til 1965. Jeg angiver stuehusets placering efter koordinater, idet vejene nogle steder er sløjfet og nogle ejendomme fjernet.

Otto "Skorstensfejer" boede lige nord for Ø. Bjødstrup 56°7'31 – 9°5'55. Der var flere børn, men en hed Jørgen og han havde mælketur med to små heste, han havde ikke lerjord. En anden søn hjalp Otto med at feje skorstenene. De kunne gå på tagryggen fra skorsten til skorsten og med værktøj på ryggen. Otto gik ind i huset og tog nederste spjæld af og tog sod ud når sønnen var færdig med fejning. Otto var en rar og munter mand, at få besøg af og han spiste meget snus, så munden var helt sort. Otto solgte til Harald Hjørnholm omkring 1952. Både ham og konen Ellen Grete, var fra store gårde i Nøvling og Frølund, så de behøvede ikke køre mælk eller feje skorstenene. De var begge unge og engang vi legede ved mergelgraven syd for dem kom konen ned til os og foreslog vi skulle spille fodbold på deres græsmark. Hun var måske kun 22 den gang, men for os var hun en kone, men god til fodbold var hun.

Søren Mikael havde ejendommen lige øst for korsvejen 56°7'34 – 9°6'11. Sørens kone døde tidligt og han fik husbestyren Meta, som han boede sammen med til døden dem skilte. Der var ingen børn, men de havde en Kjøwenhavner dreng Poul, hver sommer. Han hjalp med alt arbejde. Søren solgte til Gotfred og Hanne omkring 1956. Der blev tildelt 3 tdl. tillægs jord til indeklemte husmænd. Den jord lå lige vest for N. O. Hansensvej sydligst. De spillede meget kort med naboerne.

Sigvald Nørtoft Hansen var den næste på vejen østpå, 56°7'36 – 9°5'44. Hans kone var Oline og de havde to piger Birgit og Anni. Børn på den vej gik i Busk skole, men vi legede ofte med Birgit og Anni. De to var meget kreative og gav tillægs jorden ved N. O. Hansensvej for "Mamrelund". Deres 3 tdl. tillægsord var den yderste parcel, som gik tværs over nuværende N. O. Hansensvej. Mamrelund ville være et meget bedre navn end det borgmesternavn. Måske går han nu rundt i et himmelsk Mamrelund? Det var et meget bedre navn til vejen end en i Gjellerup sogn, Herning borgmesters navn. Jeg tror alle i området vidste hvor "Mamrelund" det var. Sigvald kørte mælkevogn de år han bød lavest i licitationen til Hammerum Mejeri. Far og Sigvald fik altid en HOF, når de hyggede sig. Det var altid hyggelig snak at ligge på gulvet og lytte til. Sigvald blev tidligt bylandmand og råd til at holde en pæn bil. De flyttede til Hammerum i pensionslivet.

Sigurd Lauridsen, var næste ejendom på Skovbyvej 13. Den lå syd for vejen 56°7'31 – 9°6'32. Niels var ugift og købt gården af hans far, som vi kaldte Lille Niels. Sigurd havde husbestyre, som blev skiftet hvert år til november og nogle gange til maj. Det var altid en ung pige med et "uægte barn". De fik lov at arbejde og vi så ofte en barnevogn ude i marken, men alting har en ende og Sigurd fandt en kone blandt dem, men der kom ingen børn. Han havde en IFA-varevogn på papegøje plader og der var altid vare i vognen for tilfælde af landbetjent Kirketerps skarpe øje. Ret tidligt købte han en Deutch en cylindres traktor. Den larmede forfærdeligt og blev snart udskiftet til en tocyndret og så var han maskinstation med møgspreader og det hele. Sigurd havde også tre tdl. i Mamrelund ind mod Ikast skel bæk. Der havde han jordbær, som det var dejligt at gå på rov i. Han gravede en brønd til vanding af hans kalve og kvier.

Viggo Hansen og Sigrid havde næste og sidste ejendom på Skovbyvej 15, 56°7'30 – 9°6'39. Det var nok den bedste af de 7 nordlige udstykninger. Han havde selv købt tillægs jord fra Niels Anton i Hesselbjerg. De havde to adoptivbørn, Svend Åge og Vera. Hun døde som barn ved at vælte på cykel i et hul i asfalten ud for Ø. Bjødstrup. Hun kom hjem, men døde ud på natten af kraniebrud. Der var stor sorg i hele nabolaget. Svend Åge var ofte min legekammerat. Han blev graver på Hammerum kirkegård. Vi havde selvbinder sammen med Viggo og vi lånte hinanden en hest, når den skulle trækkes. Omkring 1957 fik vi traktor og så gik det bedre. Viggo købte en Ford 1931 omkring 1953. De tog ofte far og mor med på en sommer aftentur eller søndag eftermiddag. Det var altid alvorlig tale, når far og Viggo talte sammen. Viggo og Sigrid flyttede til Hammerum som pensionister og solgte til et par unge Vagn Hallundbæk, som jeg ikke rigtig kendte.

Laurids Lausen og Elly boede nedenfor/sydfor Viggo, 56°7'13 – 9°6'31 ved vejen fra Bjødstrup til Hesselbjerg. Nu ligger den under nedkørsel til motorvejen østpå. Der var flere ejere før dem, som den forrige var det Sønderjyden Jørgen Aarø og hans kone Marie fra Johannes Østergård i Skjellund. Ham og far havde "internet" sammen under krigen for at tilkalde hinanden ved overfald efter 29. aug. 43. Far havde købt transformator til 12 volt og ringeklokker var med tråde forbundet mellem de to ejendomme. Laurids var jæger og havde mange duer og andet fjerkræ ud over normalt dyrehold. De var et par flittige og sparsommelige mennesker med to børn, Gunnar og Karen Marie. Gunner kunne jeg godt lege med, men leg var jo kun aften og søndag ellers skulle der gås i skole hver anden dag og arbejdes resttiden. De boede 300 m fra os og vi havde meget omgang, mest at de kom og lånte ting som telefon, vand, og værktøj. Elly og mor fik ofte en kop kaffe og en cigaret sammen.

Frede Stensberg og Sørine, mine forældre, havde ejendommen "Teglvang" 56°7'14 – 9°6'21. Det var Skovbyvej 19 og matrikel 3Z. Den ligger nu under motorvejs fra kørsel til HI-Park, når man kommer fra Herning. Farfar byggede "Teglvang" og da han døde blev far bestyrer for farmor. Sørine kom som husbestyre og blev gift og vi blev tre børn Else, Grethe og Jens Ove. Vi havde det stiveste lerjord, som omkransede de gamle teglværksgrave. Der er stadig store vandhuller nord for motorvejen. Vi kunne ikke selv pløje grøn jord, det fik maskinstationen i Hauge lov til, men et år måtte Fordson Major give op og der blev sendt bud til hede selskabets store traktor, som kom og trak en David Browen med én fuget plov. Laurids og far fik også tillægs jord i "Mamrelund" op mod vores jord, men syd for vejen til Hesselbjerg. Der gik en lang markvej ned i Mamrelund, hvor Sigvald havde det sidste jordlod ned mod Ikast Skel bæk, hvor den går mod vest og løber i bækken fra vores teglværks grave og sammen løber de sydpå under den ny Hesselbjergvej. I 1965 solgte min far Frede ejendommen til Peder Hansen fra Birk og Grete Hansen fra Skovby. De flyttede senere hjem til hendes fødegård. Den ny N. O. Hansensvej burde hede Mamrelund.

Motorvejen blev påbegyndt omkring år 2000 og jeg fulgte det på afstand. Vejmanden var ikke klar over problemer med vand og stiv lerjord. Han drøede lige gennem alle drænrør og bækken som alle rør løb ud i. Alt blev revet over og det blev et stort pløre. Skovbyvej, ved den række ejendomme jeg har omtalt, lå på en højderyg og alt vand, var gennem 100 år drænet nedad til bækken og sydpå. Også vejen fra Ø. Bjødstrup til Skovby, lå på en højderyg, hvorfra vandet løb ned i samme bæk. Der gik et par år før "vejmanden" fandt ud af, at der skulle laves vandopsamling og afledning til den gamle bæk lige syd for motorvejen.

Den sydlige udstykning fra Ø. Bjødstrup tæller jeg også op til 7 ejendomme. Hvis nogen er uenige, så må der gerne laves tilføjelser. Herunder de 7 ejendomme.

Valdemar Madsen og Klara havde den første af de 7 sydlige udstykninger i 1920. 56°6`54 – 9°6`3,6. Det er Bjødstrup marken 2 i vore dage. Der var to børn Metha, som jeg gik i skole med og lillebror Knud. Metha var den dygtigste til næste alle fag. I dag ville hun gå på universitet. Synd at hun altid blev drillet/moppet. De skete at vi om vinteren gik over markerne for at spille spil med Metha og Knud. Valdemar havde også altid bud på mælkekørsel med heste. Det blev ødelagt da nogen fik traktor og endda en lille lastbil. Min søster og jeg mødte Valdemar på Hammerum plejehjem i 1992 og Else talte med ham om hans heste. Da forstanderen fik det at vide, sagde han vrøvl. "Valdemar er senil og forstår intet", men Else kunne vække hans hukommelsen. Hele denne udstykning var sandjord og engjord.

Hans Vinter og konen på (ny) Hesselbjergvej 12. 56°6`46 – 9°6`3,0. Hans købte ejendommen af Peter Sørensen omkring 1950. Hans var også på mælkevogn, men ofte i Skellund. Han købte en Alis Calmer traktor og så blev prisen på mælketure budt ned. Der skulle kontanter i kassen. Jeg kunne få lov at køre traktoren om søndagen og så stod Hans på vognen og læssede af og på.

Niels Anton Nielsen "Jernhånd" er næste mand på vejen 56°6`42 – 9°6`4. Hesselbjergvej 10. Jeg melder pas, husker kun dem fra el aflæsning og mærkesalg fra skolen.

Sigurd Khristensen og kone (æ wonni mand) Hesselbjergvej 8, må være den næste ejendom 56°6`38 – 9°5`58. De havde to tvillinger, Signe og Christian, som gik i skole med min søster Grethe. Sigurd havde orne og der kørte vi over med alle søer og nogen gange blev de et par dage andre gange kunne vi få soen med hjem. Jeg kan fortælle at vejen forbi de sidst nævnte ejendomme, kun var en sandet vej med græs på midten. Der var ikke engang grus på vejen. Sådan var vejen også, der går gennem Skov Olsens hede og forbi Jomfru Ristes bosted.

Ejendommen Hesselbjergvej 7, 56°6`40 – 9°5`44. Ejeren var Søren Jensen. Den ligger også der i dag med noget gas salg.

Johannes Jensen (Holdgård) og Maren havde den sydøstligste ejendom, Hesselbjergvej 6, 56°6`33 – 9°6`15. De havde flere børn, som jeg kendte, fordi jeg og mine to søstre gik i skole med dem. En af dem var Marie og hun var ved os i 3 år som pige. Jeg havde stor fortrolighed med Marie og mange ting ville jeg kun lade Marie klare.

Den sidste på Hesselbjergvej er nr. 5. 56° 06` 33" N, 9° 05` 37". Den var ejet af Katrine og Niels Tolstrup. Jeg kan ikke finde om den er udstykket fra Ø. Bjødstrup

Ludvig og hans kone boede Skellundvej 10. 56°6`48" – 9°5`43". Han havde købt den af Johannes og Margrethe Østergård omkring 1951. Ludvig var en ung mand, så der kom hurtig børn i gården, som jeg så lege der, når jeg cyklede forbi på vej til Hauge skole. Jeg kendte Ludvig fra marken og når han kørte til Hammerum.

Det var de 14 ejendomme, som jeg nu vil fortælle om generelt og om "infrastrukturen" omkring disse 14 familier:

Strøm: I 1936 blev der bygget en murstens transformator tårn ud for Ø. Bjødstrup. Der blev rejst en højspændings linje på 10Kv, fra Hesselbjerg til tårnet. En bestyrelse skulle administrere udgifterne og afregne købt strøm til det store elselskab. Folk syntes det var dyrt og sparede på strøm og det var ikke ualmindeligt med en 5W pære i en stue. Man gik jo fra en petroleum lampe

til lys i alle rum og i stalden. Far sagde at det var det største han oplevede i hans 89 års liv, man slap for brandfare ved at gå rundt med en petroleums lampe eller tællelys. Han blev formand for foreningen og hver sommer var han rundt og klippe grene af træer så der ikke løb strøm i jorden. I tordenvejr cyklede han til tårnet og skiftede sikringer og han tog rundt og læste måler af i alle 14 ejendomme og Ø. Bjødstrup og i V. Bjødstrup, jeg fik jobbet, da jeg kunne tal og skrive. Han førte regnskab og holdt øje med om nogen snød. Han fandt én og han tog en nabo med for at afsløre snyderiet. Der var ført en ledning udenom måleren. Snyderen var meget sur på far. Den købte strøm fra elværket, fordelte han efter forbrug og så kom det sværeste at krasse penge ind. Det var jo også pinligt at få elektriker ud og tage mast sikringer af og på igen.

Vejen. Der var grusvej mellem ejendommene og det betalte sognet for vedligehold. Knud Vejmand fra æ træhus i Langelund, gik hver sommer med trillebør og skovl og lagde grus i huller. Han havde en ko og han havde lov at slå grøfter til koens vinter hø. Om vinteren var der en Snefoged på Skellundvej og han gik rundt og bad folk møde med skovl og kaste sne så ploven kunne rydde resten. Den bedste sneplov var Otto fra Axel Nørregårds vognmandsforretning i Hammerum. Hvis han ikke kom igennem, blev alle kaldt af huse med skovl. Bjødstrup stillede med et par karle for proprietæren holdt fri. Ikast havde altid først ryddet til bækken som sognegrænse 800 m øst for vores ejendom. Vejen forbi Bjødstrup og videre til Hesselbjerg, var med en del trafik. Hesselbjergvej ved nr. 5-12 var uden trafik og kun en markvej. Skovbyvej ved nr. 13-15 var uden trafik.

Efter krigen gik naboerne og talte om at få en rutebil forbindelse til Ikast og Herning. DSB ville ikke lade en rute gå over Lægsgård – Bjødstrup-Hauge til Hammerum/Herning. Der blev så samlet ind til hjælp for en Rutebil vognmands start. Den kom i gang i 1948 og Lystlund i Ikast var selv chauffør. Den startede ude ved Kjærshovedgård og på bussen stod der Over Isen. Det er ude ved Kjærshovedgård. Nu kunne folk komme til Herning og alle fik avisen samme dag. Chaufføren sad og foldede avisen hårdt sammen og den blev kastet ud af vinduet ved hver gård. Jeg tror alle holdt Herning Folkeblad. Smeden og købmand kunne få vare med fra Herning til Hauge. Også landmænd fik vare bragt ud. Når vi kom til Herning gik Chaufføren ned i bussen og fik penge, vi fik ikke billet, vi skulle alle med tilbage. . Man kunne også gå til vejen og stoppe rutebilen og bede ham gå på apoteket og købe noget og så stod man ved vejen om aften og fik varen og betalte. Samfundet var på den tid meget praktisk indrettet. Var der en Morten Kork film i Herning, så gik der rygter om at Rutebilen ville køre onsdag aften og være i Herning ½ time før forestillingen. Folk gik så til vejen og betalte for billetter og dem fik man ved indstigning onsdag aften. Det var rigtig hygge tur og der blev sunget på vej hjem fra film melodierne.

Posten cyklede rundt til de 14 ejendomme og nu havde han ikke alle aviser at slæbe på. Posten kunne altid tage besked med til naboerne og han kendte alle på ruten personligt. Folk lagde penge til ham på køkkenbordet, når noget skulle betales. Hos os kom han ofte ind og fik middagsmad. På 1.juledag var der altid en gårdmand med bil der kørte ham rundt så vi alle kunne få det forsinkede julekort. Adresser kunne være simple og fandt altid frem. At skrive Gårdejer Hans Jensen øst for Hammerum, det var nok for postvæsnet.

Jeg håber du fandt det interessant at læse om Bjødstrup husmanden i gamle dage.

Mit fødehjem, "Teglvang" fra omkring 1952, vejen nederst kom fra Bjødstrup og går mod højre til Hesselbjerg. Den ovale skyge nord vest for laden er lergravene. Ejendommen øverst til venstre er Sigvalds og den midterste er Sigurds, Skovbyvej 13 , til venstre er Viggo Hansen. Træerne lidt syd for er en mergelgrav, som i dag er 100 m øst for N.O.Hansenvej. "Teglvang" stuehuset ligger under skiltet med en stor "stop hånd" på afkørsels rampen mod øst til Hi-Park.

Statshusmænd, det var de alle, på nær Viggo Hansen og vores ejendom "Teglvang". Begrebet Statshusmand var et begreb fra omkring 1880, hvor der kom en lov om Statshusmandslån. De sidste jeg så oprettet var i Vonlund ved Kølkjær omkring 1953. Du kan Google på statshusmænd og læse meget om det. Jeg nøjes med at fortælle hvad jeg så og hørte. Ejendommene var alle simpelt bygget, uden tagskæg for regnvand, som ofte gjorde husene fugtige. Soklen var lav og ingen isolering under stuehus gulve. I stalden var det pikkede brosten, som var utætte for ajle og det forurenede drikkevandsbrønden. Desuden gik værdifuld gødning tabt for en familie der ikke havde penge til handelsgødning. Loftet over stalden var af træ, som ville være en brandfælde for dyr, der gik mange år før der blev råd til at lægge muret hvælvinger . Der brød ikke brand ud hos de 14 omtalte husmænd, men Ø.Bjødstrup brændte omkring 1924. Et statslån blev også givet til køb af driftsmidler som fæ og maskiner, men det var altid det billigst man kunne få, lånet var begrænset. Det siger sig selv at de havde det svært en karl og en pige der giftede sig, uden selv at have penge. Det må have været lange vinteraftner for de to alene uden radio og TV. Alle 7 dage var ens uge efter uge. Der er sikkert lavet meget husflid i de små hjem og julestemning kendte de

nok ikke før den 24. for fandens fødselsdag var 11 dec. og da skulle der betales termin af lånet. Mange ægtepar gik sammen en fast ugeaften i den mørke tid og spillede kort. Børn blev lagt i seng og så cyklede man hen til naboen. Landbrugskrisen i 1930 var hårdt for dem alle, men ingen af de 14 gik falit . Krigen medførte gode priser på alle landbrugsvarer. Tyskerne betalte med vore egne penge og det skete at en officer kom ind på en ejendom for at købe levende dyr. Nogle så sig nødsaget til at få penge i lommen og solgte. Vi fik en hæfte fra mejeriet med alle leverandørers årsleveranse og vi fik en hæfte fra Sognerådet med alle skatteyderes års skat. Vi kunne se hvem der flittige og hvem der tog det mere roligt, eller de havde haft uheld med bedriften. En husmandskone skulle være flittig og lave alt selv fra køkkenhaven og strikkegarnet. Hun havde altid fjærkræ til at lave lommepege, til at bruge på børnetøj og egen ”komfort”. Statshusmandsbruget sluttede med industrialiseringen i 1960. Mange husmænd og koner fik arbejde på fabrik eller hos en håndværker. Det hårde liv med en 7 dages uge var slut. Jorden blev solgt fra og bonden blev bymand.

Hovbønder og Fæstebonde. Jeg har ikke kunnet finde noget om at der i Gjellerup sogn har været hværken fæstegårde eller hovbønder til de store gårde som Øster Bjødstrup var. Den var tros alt Herredsfogedgård i mange år. Sinding gård havde mange fæstegårde og hovbønder i gamle dage.

Personligheder og legender om de 14 husmands steder kan der fortælles meget af fra min hukommelse, men det vil jeg ikke gøre på skrift, selvom det er sjovt at høre for mange, så kan man let træde dem over tærne, som historien handler om.

Vil man se hvorledes Bjødstrup så ud i gamle dage så lær at bruge Miljøportalen , Arealinformation og gerne lidt mere. Med dette Digitale værktøj kan du se hvordan landet så ud fra 1860 og med spring nogle år ad gangen til ca. 1998. Derefter kan du se landet i fugleperspektivt hvert år. Du kan lægge to kort oven på hinanden, et kort fra 1954 og et fra 1998 og så gøre den ene mere fremtrædende end den anden. Du kan aflæse koordinater og gå til stedet med en GPS og finde nøjagtigt hvor jeg er født selvom det hele er væk. Det bruger jeg til at se hvorledes marker har ændret sig fra små til store og hvor de gamle veje gik for 100 år siden. Jeg har også brugt det til at finde sogneskellet mellem Ikast- og Gjellerup sogn, ved de østligste Ø.Bjødstrup marker .

Hilsen Jens O. Steensberg, Esbjerg 2018 (se websiden stensberg.dk)